

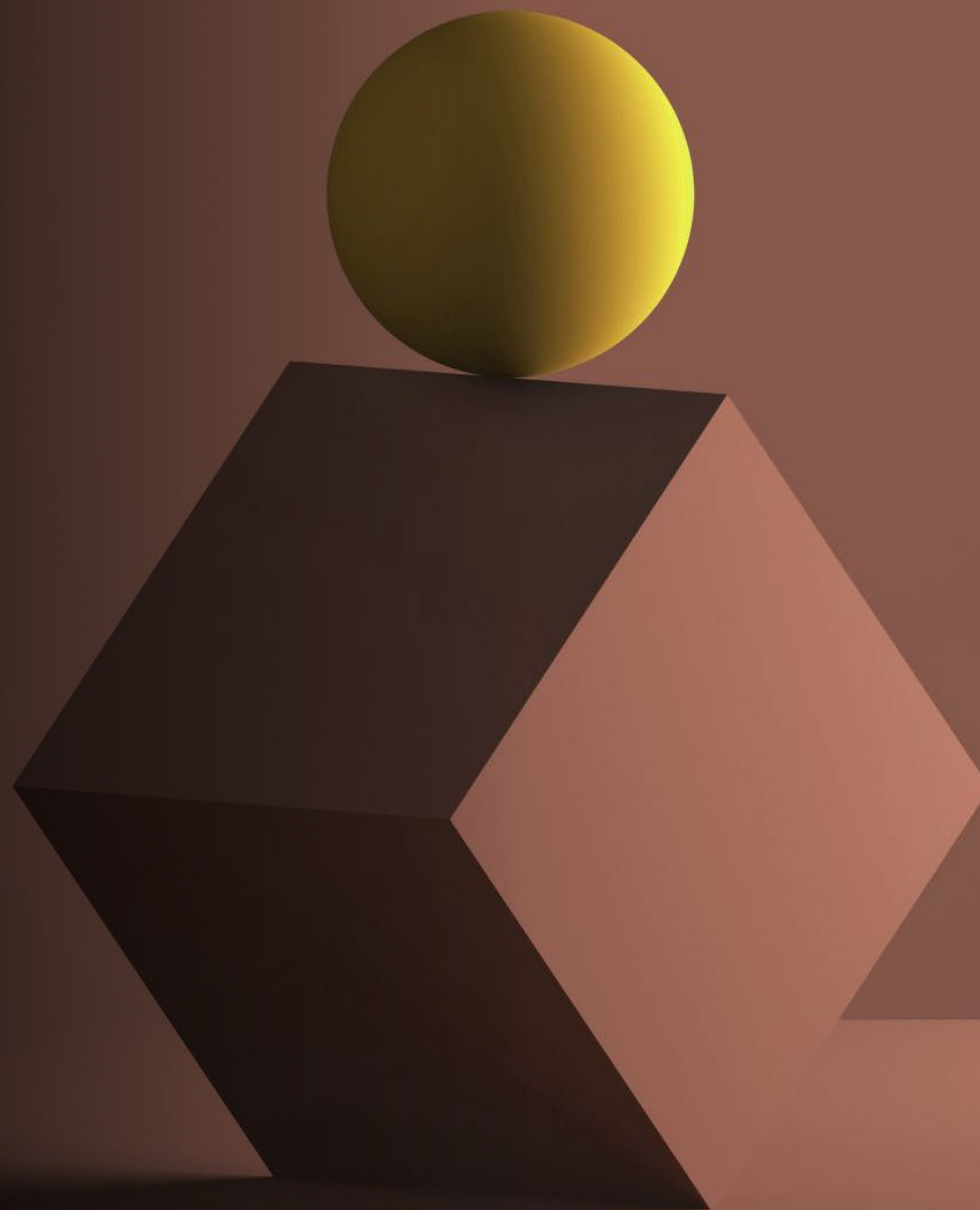

Tuunaa työtäsi

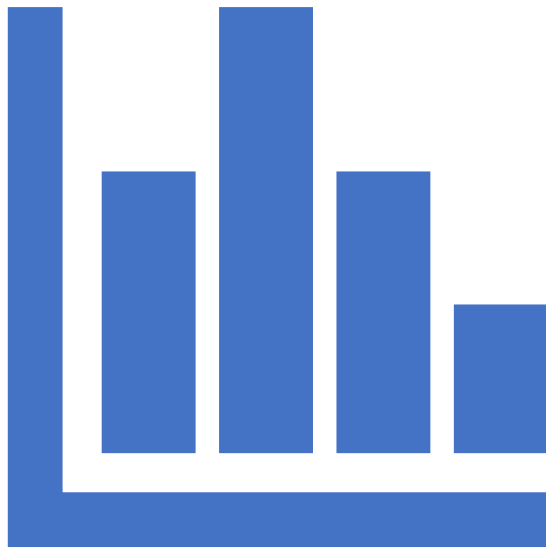
Työntekijät tieteellisen kirjaston muutoksessa
Elina Kähö

STKS-webinaari: Etänä ja läsnä: ihminen ja kone
asiakaspalvelijana. 3.11.2021

Miksi aihe kiinnostaa?

- Tutkimusaihe syntyi tarpeesta tutkia työntekijää tieteellisen kirjaston muutoksissa – miten tieteellisen kirjastojen ammattilaiset vastaavat muutoksen tuomiin vaatimuksiin.
- Työn muotoilu valikoitui kiinnostuksen kohteeksi, koska siinä tarkastellaan työelämän myönteisiä ilmiöitä – työn hallintaan, voimavaroihin ja motivaatioon liittyviä tekijöitä.
- Tutkimuksessa keskityttiin kolmen muutosajurin – avoimen tieteen, uusien teknologioiden ja pandemian – vaikutuksiin tieteellisten kirjastojen työssä.

Tutkimuksen toteutus

- Kun muutos toimintaympäristössä on nopeaa ja jopa ennalta-arvaamatonta, suurimman hyödyn tutkimuksessa saa, kun soveltaa eri menetelmiä. Tämän takia opinnäytetyön metodi oli monimenetelmällinen ja siinä yhdistettiin määrällistä ja laadullista tutkimusta.
- Nykytilan kuvaukseen ja analyysiin määrällisen tutkimuksen menetelmää: tarvittavat tilastot poimittiin Suomen tieteellisten kirjastojen yhteistilastotietokannasta (KITT)
- Laadullisen tutkimuksen menetelmä opinnäytetyössä oli teemahaastattelu, jossa havainnointiin tieteellisen kirjaston asiantuntijoita.
- Haasteluiden tulokset koottiin yhteen ja teemoitettiin sisällönanalyysia varten.

Toimintaympäristön muutos

- Tutkimuksessa muutosta tarkasteltiin Suomen tieteellisissä kirjastoissa kokoelmarakenteen, käytön ja henkilöstörakenteen avulla vuosien 2012 ja 2019 välillä:
  - **painettujen aineistojen** osuus kokoelmissa on vähentynyt 14 % ja **elektronisten aineistot** kasvanut 70 % tarkastelujakson aikana.
  - **lainamäärät** palvelutiskillä ja itsepalveluautomaateilla ovat laskeneet 48 %.
  - tieteellisten kirjastojen **henkilömäärät** ovat laskeneet yhteensä 36 %.

Mitä on työn muotoilu?

- Työn muotoilu (job crafting) on työntekijän keino hallita työnsä vaatimuksia ja työnsä voimavaroja.
- Työn muotoilussa työntekijä muokkaa paitsi työympäristöään, myös työn sisältöjä, toimintatapoja ja sosiaalisia suhteita vastaamaan omia arvoja, vahvuuksia, osaamista ja tarpeita.
- Työn muotoilu sisältää myös itseohjautuvuuden näkökulman
- Työelämässä ei voi kuitenkaan vain yksipuolisesti päättää, keiden kanssa tekee töitä, mitä tehtäviä suorittaa tai mitä uutta haluaa oppia. Työn muotoilun tavoite onkin oppia tunnistamaan oman työn tapoihin vaikuttavat tekijät. Tämän avulla voi oppia vaikuttamaan työn eri laatutekijöihin ja sitä kautta myös koko työyhteisöön.
- Parhaimmillaan työn muotoilu tarjoaa hyvän kierteen ja yleensä se ei lopu vain yhteen kokemukseen – uusia haasteita halutaan hakea yhä uudelleen. Yksilö, tiimi ja organisaatio yhdessä hyötyvät, kun työssään viihtyvät ja tyytyväiset työntekijät ovat sitoutuneita tavoitteisiin, suoriutuvat hyvin tuloksin ja ovat motivoituneita kehittämään työyhteisöä.

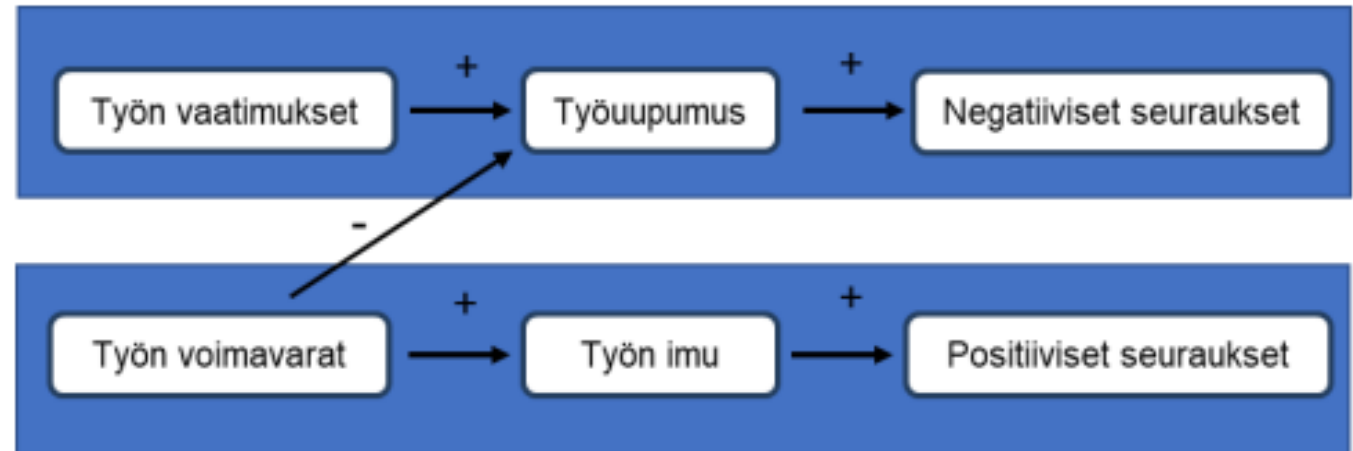
Työn vaatimukset ja työn voimavarat -malli

Mallin perusajatuksena on, että työn ominaisuudet voidaan jakaa organisaatiosta ja tehtävästä riippumatta kahteen yleiseen kategoriaan:

- A. työn vaatimukset (job demands)
- B. työn voimavarat (job resources)

Vaatimustekijöitä voi olla esim. uudella tavalla rakentuvat työaika, projektimainen työtapa, välittynyt vuorovaikutus.

Voimavaratekijöitä voi olla esim. uramahdollisuudet, hyvä työilmapiiri, työn monipuolisuus ja itsenäisyys

Työn vaatimukset kasvavat muutoksessa

AVOIN TIEDE

- Kirjastot tuottavat tukipalveluita läpi tutkimuksen elinkaaren, esim. paikalliset alusta- ja arkistopalvelut ja kirjoittajamaksupalvelut.
- kokoelmaorientoituneista palveluista kohti tutkimus- ja opetustyössä tarvittavien aineistojen saatavuuden varmistamiseen ja palveluiden vaikutusten arviointiin.
- Kirjastonhoitajien työ on ikään kuin kahden maailman välissä, kun on hallittava (tällä hetkellä) rinnakkain sekä maksullinen saatavuus että avoin pääsy aineistoihin. Mitä on tämän vaikutus ja merkitys asiakkaille?

UUDET TEKNOLOGIAT

- Uudet työvälineet ja niiden hallinta herättivät teemahaastetteluissa pohdintaa siitä, miten hallita niiden tuomia vaatimuksia?
- Teknologian kehittyminen on muuttanut niin yhteydenpidon keinoja kirjaston asiakkaiden kanssa kuin itse palvelun luonnetta. Miten tavoittaa asiakkaat eri välineillä? Miten varmistaa toimiva vuorovaikutus?

PANDEMIA

- Kirjastojen uudet palvelustrategiat luotiin todella nopealla aikataululla, pääpaino elektronisten aineistojen saatavuuden varmistaminen.

Teemahaastattelut

"Viikon pelastus, kun opettaja sai aineiston käsiin. Tämän takia tehdään tätä työtä!"

"Tekniset välineet eivät suju, vaikka osaisikin. Menee aikaa, kun joutuu itse selvittämään ja tahkoamaan paljon välttämättömän asian kanssa."

"Myös asiakkaat ovat muuttuneet ... joka vuosi tulee uusi sukupolvi. Miten saada uudet asiakkaat tietoisiksi kirjaston palveluista, kun ei ole edes nähnyt niitä [asiakaspalvelutiskillä]. Ihmiset jäävät mieleen, kun tapaa kasvokkain."

"Avoin tiede tuonut hirveästi haasteita. Milloin hinnannousut loppuvat? Miten rahat riittävät? Missä vaiheessa tasoittuu?"

- Haastatteluiden temaattisissa sisällönanalyyseissa havaittiin viisi pääteemaa. Muutoksen vaikutus esiintyi kaikissa teemoissa, jotka olivat

- avoin tiede,
- kirjaston palvelut,
- kokemus työstä
- vuorovaikutus sekä
- työvälineet.

"Palkinnot asiakkailta ja työkavereilta, kun kokee, että on itse osannut jotakin. Hetket, kun neuvoo työkaveria: "wau, nyt se toimii!" Minäkin voin tuoda jotakin tähän työyhteisöön, enkä ole vain vastaanottajana, kysyjänä."

"Kun oppii hallitsemaan työvälinettä, ei ole liikaa enää turhautumista ja mystisyyttä – saan asiat sujumaan! Tämä innostaa."

Kirjastotyön vaatimukset ja voimavarat

Työn vaatimukset	Työn voimavarat
<ul style="list-style-type: none"> • kiire • uudet työvälineet • työkuorma; paljon töitä hallittavana • uudet tehtävät	<ul style="list-style-type: none"> • asiakaspalvelutyö • palautteet • tehtävien monipuolisuus • sujuva yhteistyö

Asiakastyön tärkeys ja merkitys

- Kirjastojen työntekijät koetaan aktiivisina neuvonantajina ja uusien asioiden edistäjinä
- Kirjaston työntekijöiden vahvuus on opetus- ja tutkimustyön tuntemus sekä ainutkertainen asema tiedeyhteisöissä yhteisöllisyyden tekijöinä opiskelijoiden, tutkijoiden ja muiden kirjaston asiakkaiden kesken.
- Kirjaston työntekijät edistävät luotettavaa dialogia kustantajien ja tiedeyhteisön välillä

Yhteenvettoa

- Työn muotoilu lisää sitoutumista, vähentää kyllästymistä sekä tuottaa työssään viihtyviä työntekijöitä. Työyhteisöt, joiden työntekijät muotoilevat työtään, ovat onnekkaita, koska ammatillisesti sitoutuneet työntekijät tuovat myös parhaan tuloksen työyhteisölle.
- Tieteellisen kirjaston työntekijä voi muotoilla työtään muuttuva toimintaympäristö huomioiden esimerkiksi
  - osallistumalla asiakaspalvelutyöhön,
  - rikkomalla rutiineja,
  - osallistumalla mentorointiin ja
  - tutustumalla toisen yksikön työtapoihin.
- Sujuva vuorovaikutus on oleellinen osa onnistunutta työn muotoilua. Monipaikkaisesta työskentelystä johtuen vuorovaikutus on digitaalisilla työvälineillä haasteellista, koska tapaamiset eivät tapahdu kasvokkain.
- Jos työntekijä onnistuu muotoilemaan itselleen sopivat tehtävät myös muutoksen yhteydessä, sitoutuminen työn tavoitteisiin kasvaa ja samalla hän todennäköisesti onnistuu uudistamaan työtehtäviään.
- On tärkeää rohkaista työntekijää tekemään positiivisia kokemuksia vahvistavia työuravalintoja, jotka auttavat myös osaltaan suhtautumaan ennakoivasti toimintaympäristön epävarmuustekijöihin.

Mitä on tieteellisen kirjaston aineistotyö?

- Yhteistyö tiedeyhteisön kanssa; tieteenalan julkaisukulttuurien ja aineistojen tuntemus
- Arviointityö; käytön seuranta, palautteet, hankintamallit, karsinnat, ehdotukset, tekniset vaatimukset
- Aineistoviestintä, uutuusviestintä
- Aineistojen käytön tuki, ohjeet ja –oppaat; palauteet; pääsyongelmat
- Aineistonvälitys

Kiitos!

Elina Kähö
Palvelupäällikkö
Helsingin yliopiston kirjasto

PL 53 (Fabianinkatu 30)
00014 Helsingin yliopisto
02941 22778, 050 4154482

elina.kaho@helsinki.fi

<http://www.helsinki.fi/kirjasto/>